

Sveriges politik för global utveckling och biståndsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2005/06: 204 Sveriges politik för global utveckling och motioner som väckts med anledning av skrivelsen liksom motioner från den allmänna motionstiden 2005 respektive 2006 som rör politiken för global utveckling. Vidare behandlas i betänkandet biståndsrelaterade motionsförslag, vilka lagts fram under allmänna motionstiden 2006.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna samt att motionerna avstyrks.

Till betänkandet är fogat tio reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	6
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor	7
Motionerna	7
Utskottets överväganden	7
Jämställdhet	15
Motionerna	15
Utskottets överväganden	15
Handelsavtal	18
Motionerna	18
Utskottets överväganden	18
SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids	21
Motionerna	21
Utskottets överväganden	22
Övriga frågor	26
Motionerna	26
Utskottets överväganden	27
Reservationer	28
1. Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor, punkt 1 (v)	28
2. Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor, punkt 1 (mp)	29
3. Vissa frågor om samstämmighet i utvecklingspolitiken, punkt 2 (v, mp)	29
4. Jämställdhet, punkt 3 (v)	30
5. Jämställdhet, punkt 3 (mp)	31
6. Handelsavtal och utvecklingspolitik, punkt 4 (v, mp)	31
7. Frihandelsregler, punkt 5 (mp)	32
8. SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids, punkt 6 (v)	32
9. SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids, punkt 6 (mp)	33
10. Övriga frågor, punkt 7 (v)	33
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Skrivelsen	35
Följdmotioner	35
Motion från allmänna motionstiden hösten 2005	36
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U12, 2005/06:U13, 2005/06:U349 yrkande 9, 2006/07:U1 yrkandena 1 och 2, 2006/07:U225 yrkande 4, 2006/07:U253 yrkandena 17 och 18 samt 2006/07:U258 yrkande 5.

Reservation 1 (v)

Reservation 2 (mp)

2. Vissa frågor om samstämmighet i utvecklingspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U14, 2006/07:U253 yrkande 7 och 2006/07:U258 yrkande 6.

Reservation 3 (v, mp)

3. Jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U15, 2006/07:U225 yrkande 1, 2006/07:U253 yrkandena 5, 6, 12 och 15 samt 2006/07:U262 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

4. Handelsavtal och utvecklingspolitik

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U280 yrkandena 1 och 2, 2006/07:N201 yrkande 5 och 2006/07:N293 yrkandena 5 och 6.

Reservation 6 (v, mp)

5. Frihandelsregler

Riksdagen avslår motion 2006/07:U253 yrkande 16.

Reservation 7 (mp)

6. SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U214 yrkande 2, 2006/07:U229 yrkande 1, 2006/07:U281 yrkandena 1–6 och 8–14 samt 2006/07:So374 yrkande 9.

Reservation 8 (v)

Reservation 9 (mp)

7. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U258 yrkande 12 och 2006/07:U286 yrkandena 1 och 2.

Reservation 10 (v)

8. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2005/06:204 till handlingarna.

Stockholm den 24 maj 2007

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Anne-Marie Pålsson (m), Kerstin Lundgren (c), Carina Hägg (s), Birgitta Ohlsson (fp), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Christian Holm (m), Hans Linde (v), Kerstin Engle (s), Holger Gustafsson (kd), Bodil Ceballos (mp), Mats Sander (m), Kent Olsson (m) och Lars Lindén (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utrikesutskottet dels frågor om Sveriges politik för global utveckling, dels vissa biståndsfrågor. Utskottet vill redan här understryka att politiken för global utveckling gäller för samtliga politikområden, däribland Sveriges internationella utvecklingssamarbete.

Vad gäller politiken för global utveckling behandlas regeringens skrivelse 2005/06:204 Sveriges politik för global utveckling och motioner som väckts med anledning av skrivelsen liksom motioner från allmänna motionstiden 2005 och 2006 som rör politiken för global utveckling.

De biståndsrelaterade frågor som tas upp i betänkandet avser motionsförslag som lagts fram under allmänna motionstiden 2006.

Skrivelse 2005/06:204 har överlämnats som en följd av riksdagens beslut 2003 om en svensk utvecklingspolitik där målet att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling ska gälla för alla politikområden. Enligt beslutet ska regeringen årligen genom en skrivelse till riksdagen redovisa genomförandet av politiken för global utveckling. Skrivelse 2005/06:204 överlämnades den 18 maj 2006 till riksdagen av den tidigare regeringen. Utskottet anser att det är angeläget att riksdagen snarast behandlar skrivelsen och har därför valt att i detta betänkande ta upp såväl mer övergripande frågor om utvecklingspolitiken som motionsförslag som avser biståndsfrågor.

Utskottet har i sammanhanget tagit del av faktapromemoria 2006/07:FPM79 EU:s uppförandekod för arbetsfördelning på området utvecklingspolitik.

En delegation från utrikesutskottet sammanträffade den 19 april 2007 med den palestinske presidenten Mahmoud Abbas som besökte riksdagen. Bland de frågor som togs upp vid mötet kan i detta sammanhang nämnas den humanitära situationen i Gaza/Västbanken liksom behovet av och inriktningen på biståndsinsatser dit. Utskottet företog den 21–22 maj 2007 ett arbetsbesök i Bryssel och erhöll då bl.a. en föredragning om utvecklings- och biståndsfrågor av företrädare för kommissionären Louis Michels kabinett.

Motioner som utskottet tar ställning till i betänkandet och som avlämnats under allmänna motionstiden 2006/07 redovisas i betänkandet utan angivande av årtal. Motioner som avlämnats under allmänna motionstiden 2005/06 anges med årtal.

Bakgrund

Riksdagen fattade 2003 beslut om en svensk politik för global utveckling baserad på regeringens förslag i propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2004/05:4). Beslutet lade grunden för en samstämmig politik för en rättvis och hållbar global utveckling. Utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom.

Riksdagen stödde regeringens förslag om att i skrivelser till riksdagen rapportera om genomförandet av politiken för global utveckling. Skrivelse 2005/06:204, som behandlas i detta betänkande, är den tredje avrapporteringen av detta slag.

Utskottet har tidigare under riksmötet – i betänkande 2006/07:UU2 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd – behandlat biståndsfrågor med anknytning till förslag och bedömningar i budgetpropositionen för 2007.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för arbetet med att genomföra den svenska politiken för global utveckling. Särskild vikt läggs vid de områden som i skrivelse 2004/05:161 identifierades som särskilt betydelsefulla, med hänvisning till stor global påverkan och goda möjligheter att uppnå konkreta resultat: miljöpolitiken, den internationella handelspolitiken, jordbrukspolitiken, migrationspolitiken och säkerhetspolitiken.

Inledningsvis redogörs för den svenska politiken för global utveckling och dess vägledande perspektiv – rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Utvecklingssamarbetets roll i politiken för global utveckling berörs, liksom den globala dagordningen, vilken det svenska arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling dels förhåller sig till, dels verkar för att påverka. Huvudkomponenter i EU:s arbete för samstämmighet för utveckling redovisas.

De prioriterade områdena inom politiken för global utveckling behandlas och exempel ges på hur politiken bedrivs. Vidare redovisas insatser och resultat av arbetet mot operationaliserbara mål inom ramen för politikens huvuddrag, vilka syftar till att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. I skrivelsens avslutande del identifieras områden där kunskapsinhämtningen behöver stärkas liksom prioriteringar inom områden av särskilt stor vikt för politikens genomförande.

Utskottets överväganden

Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor

Motionerna

Kristdemokraterna framhåller i partimotion 2005/06:U349 (kd) yrkande 9 att varje politikområde måste bära sina egna kostnader.

Vänsterpartiet poängterar i partimotion U258 (v) yrkandena 5 och 6 att den svenska krigsmaterielexportpolitiken bör bringas i överensstämmelse med vad som gäller för samstämmighet i politiken. Den svenska krigsmaterielexportpolitiken bör få en plats i regeringens kommande skrivelser om politiken för global utveckling. I kommittémotion U225 (v) yrkande 4 anförs att den svenska globala utvecklingspolitiken måste formulera ett tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv.

Miljöpartiet tar i kommittémotion U1 (mp) yrkandena 1 och 2 upp mål och målkonflikter rörande politiken för global utveckling. Partiet betonar vikten av helhetstänkande och samstämmighet i politiken för global utveckling. När det gäller målen för olika huvudområden som angivits i regeringens skrivelse uttrycker motionärerna viss tveksamhet. De förordar en översyn av målen.

I partimotion U253 (mp) yrkande 7 föreslår Miljöpartiet att regeringen i kommande resultatskrivelser om Sveriges politik för global utveckling respektive krigsmaterielexporten ska redovisa bedömningar av samstämmigheten mellan satsningar på krigsmaterielexport och fattigdomsbekämpning. Alternativa möjligheter till finansiering av millennieutvecklingsmålen bör utredas förutsättningslöst och en avgift på valutatransaktioner införas (yrkandena 17 och 18).

I den enskilda motionen 2005/06:U12 (s) begärs en proposition som präglas av grundläggande etiska ramar för vapenexport. Samma motionär förespråkar i motion 2005/06:U13 (s) dels svenskt agerande för att säkerställa fattiga länders möjligheter att på demokratisk väg ta fram sina egna utvecklingsstrategier, dels en utredning om remittering inom ramen för Sveriges politik för migration och utveckling. I den enskilda motionen 2005/06:U14 (s) föreslår samma motionär att Sverige tydligt ska stödja Norges linje i fråga om illegitima skulder.

Utskottets överväganden

Som framgått överlämnade den dåvarande regeringen den 18 maj 2006 en skrivelse till riksdagen om genomförandet av Sveriges politik för global utveckling.

Det övergripande målet för Sveriges politik för global utveckling, som tas upp i motionsförslag, är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Målet gäller för samtliga politikområden och bygger på insikten om att alla nationella beslut kan ha konsekvenser för andra länders möjligheter till utveckling. Genom en ökad samstämmighet i agerandet mellan relevanta politikområden och aktörer, inklusive Förenta nationerna (FN), Europeiska unionen (EU), utvecklingsbankerna, andra multilaterala institutioner och andra länder blir fattigdomsbekämpningen effektivare.

Till det övergripande målet om en rättvis och hållbar global utveckling har fogats ett *kompletterande mål för svenskt utvecklingssamarbete*: att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Politiken för global utveckling ska genomsyras av *två perspektiv*: dels ett rättighetsperspektiv, dels de fattigas perspektiv. Perspektiven kompletterar och stöder varandra och sätter den enskilda människan i centrum. Perspektiven uttrycker således ett förhållningssätt som utgår från individen som bärare av rättigheter och en syn på fattigdom där brist på makt, säkerhet och möjligheter står i centrum.

Rättighetsperspektivet är baserat på icke-diskrimineringsprincipen och innebär att de mänskliga rättigheterna ska utgöra grunden för åtgärder som syftar till att främja en rättvis och hållbar utveckling. Respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet mellan kvinnor och män, liksom barnets rättigheter är delar av rättighetsperspektivet. Rättigheterna är universella och odelbara, och den enskilda människan är deras ägare.

De mänskliga rättigheterna är universella och odelbara och gäller för alla och envar, oavsett ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk uppfattning och social ställning. De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och med samma rättigheter. De mänskliga rättigheterna är av avgörande betydelse och har företräde i vår biståndspolitik.

Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga individers erfarenheter, intressen, behov och förutsättningar ska vara vägledande i fattigdomsbekämpningen. Dessa måste synliggöras och tas som utgångspunkt i utformning och genomförande av en politik som bekämpar fattigdomen och främjar en rättvis och hållbar global utveckling.

Politiken för global utveckling består av *åtta huvuddrag* som av riksdagen (bet. 2003/04:UU3) har grupperats på följande sätt:

- Grundläggande värden: demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Hållbar utveckling: hållbart utnyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt samt social utveckling och trygghet.
- Övriga huvuddrag: konflikthantering och säkerhet samt globala gemensamma nyttigheter.

Utskottet vill understryka att huvuddragen ska styra och genomsyra alla politikområden tillsammans med perspektiven och målen. Utskottet vill också framhålla att utveckling inte beror på någon enstaka faktor, som bistånd eller handel. Den sker när en rad faktorer samverkar på ett positivt sätt. Sveriges politik för global utveckling utgår från en helhetssyn på vad som krävs för att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling. Den omfattar därför alla berörda politikområden.

En rättvis och hållbar global utveckling kan bara uppnås genom att många krafter drar åt samma håll. Samstämmighet ska prägla både den nationella politiken och den som drivs inom EU. Kopplingar måste göras mellan bistånds-, säkerhets-, handels-, jordbruks-, folkhälso- och migrationspolitik och global utveckling. Det Sverige säger och gör i ett sammanhang måste stämma med svenskt agerande i ett annat. Samstämmighet ökar också effektiviteten, genom att kunskaper från olika områden tas till vara och genom att olika insatser kan förstärka i stället för att motverka varandra.

Med tanke på att den skrivelse som utskottet behandlar i detta betänkande, som framgått, avlämnades av den tidigare regeringen vill utskottet framhålla att riksdagens beslut 2003 om inriktning, mål och huvuddrag för Sveriges politik för global utveckling fattades under politisk enighet.

Utskottet vill särskilt understryka vikten av att politiken för global utveckling står i överensstämmelse med FN:s millenniemål. Utskottet erinrar om att bland de totalt åtta huvuddragen för politiken för global utveckling ingår demokrati och god samhällsstyrning samt respekt för de mänskliga rättigheterna. Tillsammans med ytterligare ett huvuddrag – jämställdhet mellan kvinnor och män – anges dessa tre huvuddrag som *grundläggande värden* i politiken för global utveckling.

Som redovisats ovan är att det *övergripande målet* för den globala utvecklingspolitiken att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Det bör framhållas att målet för politiken för global utveckling inte ersätter de mål som finns formulerade inom olika politikområden.

Enligt utskottet bör regeringen, i nästa avrapportering till riksdagen om genomförandet av politiken för global utveckling, belysa hur demokrati och mänskliga rättigheter kan få ett tydligare genomslag i politiken för global utveckling.

I skrivelse 2005/06:204 redovisas genomförandet av den svenska politiken för global utveckling fram till våren 2006 samt planerat genomförande därefter. Utskottet noterar att skrivelsen är särskilt inriktad på områden som, i 2005 års skrivelse om genomförandet av politiken för global utveckling (skr. 2004/05:161), identifierats som särskilt betydelsefulla. Dessa områden, som tillmätts särskild vikt utifrån en bedömning av deras stora globala påverkan och goda möjligheter att uppnå konkreta resultat, är miljöpolitiken, den internationella handelspolitiken, jordbrukspolitiken, migrationspolitiken och säkerhetspolitiken.

Utskottet understryker, i likhet med skrivelsen respektive en motion, att *politiken för global utveckling måste kännetecknas av helhetstänkande och samstämmighet*. Utan att gå in på enskildheter i skrivelsens redovisning av de fem nyss nämnda områdena, som bedömts vara särskilt betydelsefulla, vill utskottet framhålla sin positiva syn på denna form av redovisningar och konkretisering, inte minst genom exemplifieringar. Genom beskrivningarna får man en bild av hur politikområden, inom ramen för sina egna mål, förhåller sig till politiken för global utveckling och relaterar till rättighetsperspektivet och till fattiga människors perspektiv på utveckling. Genom samstämmighet och samverkan mellan olika politikområden förstärks genomslaget av den globala utvecklingspolitiken.

Det kan här noteras att Sida i regleringsbrevet för 2007 har fått i uppdrag att senast den 30 september lämna en redovisning för hur myndighetens arbete fortskrider på vissa områden och hur dessa bidrar till samstämmigheten i politiken för global utveckling. De aktuella områdena avser handel och utveckling, miljö och utveckling, jordbruk och utveckling, migration och utveckling samt säkerhet och utveckling.

Utskottet vill i anslutning till vad som här anförts om samstämmighet i politiken behandla en motion om att *varje politikområde måste bära sina egna kostnader*. Uppdraget inom varje enskilt politikområde är att verka för att uppfylla det egna politikområdets mål. I detta ingår att varje politikområde ska bära kostnaderna för genomförandet. Vad gäller biståndet underströk utskottet detta redan 1991 (bet. 1991/92:UU11).

För att kunna följa upp och värdera politikens utveckling och genomslag över tiden krävs genomförbara mål inom varje politikområde. Den tidigare regeringen har såväl i 2005 års skrivelse om politiken för global utveckling som i den skrivelse som utskottet nu behandlar, identifierat operationaliserbara mål inom ramen för politikens huvuddrag, insatser för att dessa ska kunna uppnås samt rapporterat om de framsteg som gjorts. Mellan de båda skrivelserna har en uppdatering skett och målen har i vissa fall justerats. Syftet med justeringarna har enligt den dåvarande regeringen varit att stärka kopplingen till politikens mål om att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

För vart och ett av de åtta huvuddragen (se punktlistan ovan) i politiken för global utveckling har i skrivelsen angivits mål, instrument och resultat. I en motion uttrycks viss *tveksamhet till målen* och en översyn av dessa förordas. I en annan motion, som tar sikte på huvuddraget jämställdhet och de två mål¹ som den tidigare regeringen angivit för detta huvuddrag, föreslås komplettering med ett *tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv*.

¹ I skrivelsen angivna mål för *huvuddraget jämställdhet*: 1) Att alla politikområdets insatser för att genomföra politiken för global utveckling ska ske på ett sätt som bidrar till att främja jämställdhet mellan könen; 2) Att efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål ska minska.

Utskottet förutsätter att den nuvarande regeringen gör en översyn av mål och instrument respektive uppdatering av resultat och redovisar detta i kommande skrivelse till riksdagen om genomförandet av Sveriges politik för global utveckling. På motsvarande sätt som skedde under den förra regeringen kan det vara aktuellt med uppdatering respektive justering av de mål som sammanhänger med huvuddragen. Därvid vill utskottet särskilt framhålla att det kan finnas anledning att lägga ökad vikt vid medborgerliga och politiska fri- och rättigheter liksom vid betydelsen av hållbar marknads ekonomi och frihandel. Utskottet anser att regeringens redovisning av resultatet av en översyn ska avvaktas. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av strategier för politikens genomförande.

Med anledning av en motion konstaterar utskottet att förslag om *alternativa källor beträffande finansiering för utveckling* lanserats de senaste åren. Bakgrunden är att millenniemålen inte kan nås med nuvarande biståndsvolymer respektive tillväxttakt i de fattigaste länderna. Därför har förslag lagts fram om kompletterande finansieringskällor, s.k. innovativa finansieringsmekanismer.

I slutsatserna från FN:s världstoppmöte i september 2005 slogs fast att källor av detta slag har ett värde, förutsatt att de inte för med sig onödiga bördor för utvecklingsländerna. Toppmötesdeltagarna noterade med intresse de internationella ansträngningar, bidrag och diskussioner, som exempelvis initiativet Action Against Hunger and Poverty, som syftar till att identifiera innovativa källor och tilläggskällor för finansiering för utveckling. Sådana källor kan bygga på offentlig, privat, inhemsk eller extern finansiering för att öka eller utgöra tillskott till traditionella finansieringskällor.

Storbritannien har tillsammans med Frankrike lanserat förslaget om en ny internationell finansieringsmekanism för bistånd (The International Finance Facility, IFF), liksom ett delförslag inom området vaccination, IFFIm, vilka utskottet tidigare behandlat i betänkande 2005/06:UU2. I betänkande 2005/06:UU5 förklarade utskottet att innovativa finansieringskällor kan förtjäna en närmare granskning. Detta är önskvärt, inte minst mot bakgrund av att FN och Världsbanken bedömer att det krävs närmare en fördubbling av de globala biståndsflödena för att millenniemålen ska nås. Utskottet vill här framhålla vikten också av insatser för att effektivisera biståndet.

I detta sammanhang kan nämnas att EU-kommissionen 2007 lagt fram flera meddelanden om hur unionens utvecklingsstöd ska bli mer förutsägbart och effektivt (KOM (2007) 72, KOM (2007) 158, KOM (2007) 163 och KOM (2007) 164).

I det förstnämnda meddelandet, som behandlas i Regeringskansliets fakta-promemoria 2006/07:FPM79 EU:s uppförandekod för arbetsfördelning inom området utvecklingspolitik, föreslås en uppförandekod för arbetsfördelningen mellan medlemsstaterna när det gäller genomförande av den s.k. Parisdeklarationen om biståndseffektivitet. Utarbetandet av uppförandeko-

den är en av flera processer som pågår inom EU för att konkretisera och bidra till genomförandet av den internationellt överenskomna Parisdeklarationen. Koden bygger på principer om arbetsfördelning och komplementaritet som EU-givarna, dvs. både medlemsstaterna och kommissionen, förbinder sig att följa. Principerna avser arbetsfördelning mellan givarna i ett visst land, ökad landkoncentration och en utökad specialisering av de olika givarnas insatser.

Utskottet behandlade senast i budgetbetänkande 2006/07:UU2 huvuddragen i Parisdeklarationen och ställde sig där positiv till att regeringen arbetar för att genomföra denna både inom det svenska utvecklingssamarbetet och på det internationella planet. I det nämnda betänkandet, liksom i budgetbetänkande 2005/06:UU2, har utskottet välkomnat en utveckling i riktning mot landkoncentration respektive sektorskongregation. Utskottet konstaterar att en uppförandekod för EU:s arbetsfördelning inom området utvecklingspolitik ligger i linje med detta.

Utskottet noterar att kommissionsmeddelandet KOM (2007) 72, som behandlas i faktapromemoria 2006/07:FPM79, publicerades den 28 februari 2007 och att den aktuella faktapromemorian är daterad den 14 maj 2007, dvs. drygt tio veckor senare, och tillika samtidigt med rådsmötet 14–15 maj 2007 där rådsslutsatser antogs om det nämnda kommissionsförslaget. Nu gällande riktlinjer för arbetet med faktapromemorior säger att faktapromemorior ska inkomma senast fem veckor efter kommissionsmeddelandet.

Utskottet delar de uppfattningar som förs fram i faktapromemoria 2006/07:FPM79.

I övriga ovannämnda kommissionsmeddelanden slås fast att EU uppfyllt sina samlade åtaganden om att öka biståndet 2006 men att det krävs samordnade insatser för att unionen ska hålla tidsfristerna för redan gjorda åtaganden om kommande biståndsökningar. Kommissionen understryker också att det handelsrelaterade biståndet måste öka för att utvecklingsländerna ska kunna dra nytta av liberaliseringen av handeln – en genomförandeplan kommer att behövas.

Vad gäller motionsförslaget om införande av en internationell *skatt på valutatransaktioner*, en s.k. Tobinskatt, konstaterar utskottet att riksdagen tidigare vid flera tillfällen har avvisat förslag med denna innebörd. I sitt yttrande 2003/04:UU2y till finansutskottet anförde utrikesutskottet:

[det råder] mycket delade uppfattningar om huruvida Tobinskatten skulle vara ett effektivt medel för att motverka finansiella kriser. Vissa har förkastat förslaget medan andra pekar på olösta frågor som förslaget aktualiserar. Stort samförstånd råder emellertid om att en eventuell Tobinskatt kräver en global överenskommelse. Skatten måste vara baserad på ett multilateralt åtagande från alla relevanta länder i det finansiella systemet. Därmed är Tobinskattens införande i praktiken en omöjlighet.

Finansutskottet gick i betänkande 2003/04:FiU16 på samma linje som utrikesutskottet och slog i betänkandet fast att skatten i praktiken är omöjlig att införa eftersom det saknas en internationell enighet om ett införande. Riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag (rskr. 2003/04:157). Utrikesutskottet ställer sig även i dag avvisande till att införa en avgift på valutatransaktioner.

Frågan om *samstämmighet mellan den svenska politiken för global utveckling och krigsmaterielexportpolitiken* tas upp i flera motionsförslag. Motioner med likartad innebörd har nyligen behandlats av utskottet i betänkande 2006/07:UU12 Strategisk exportkontroll 2006. Där upprepade utskottet sin i flera tidigare betänkanden framförda uppfattning att det är av vikt att den svenska krigsmaterielexporten genomsyras av de mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för den svenska politiken för global utveckling.

I nämnda betänkande (2006/07:UU12) konstaterades att utskottet i en rad sammanhang betonat vikten av samstämmighet i politiken och att detta också innefattar den svenska krigsmaterielexporten. Utskottet erinrade om att det – utan att göra ett formellt tillkännagivande – i betänkande 2005/06:UU12 förutsatt att regeringens årliga skrivelse om krigsmaterielexporten skulle innehålla en bedömning av i vilken grad denna stämmer överens med de överordnade målen när det gäller samstämmighet mellan olika politikområden i politiken för global utveckling. Någon mer sammanhållen bedömning av detta slag hade inte gjorts i skrivelse 2006/07:114 Strategisk exportkontroll 2006.

I den skrivelse som utskottet nu behandlar, skrivelse 2005/06:204, kan noteras att den dåvarande regeringen angivit ett flertal mål för huvuddraget konflikthantering och säkerhet. Ett av dessa mål är att den svenska krigsmaterielexporten ska ske på ett sätt som inte motverkar en rättvis och hållbar global utveckling.

Utskottet har inget att invända mot motionsförslaget om att krigsmaterielexportpolitiken, som föreslås i en motion, ”får en plats i regeringens kommande skrivelser om den globala utvecklingspolitiken”. Detta kan för övrigt sägas vara fallet i den nu aktuella skrivelsen där en kortare redogörelse över aktuella frågor ingår. Det bör dock understrykas att det även i fortsättningen framför allt är i regeringens årliga skrivelse om strategisk exportkontroll som uppgifter om exportkontrollpolitiken förväntas bli redovisade för riksdagen.

Ägarskap betonas i en motion där det framhålls att Sverige måste agera för att fattiga länder på demokratisk väg ska kunna ta fram sina egna fattigdomsstrategier. Utskottet har ovan pläderat för bl.a. demokrati och mänskliga rättigheter som viktiga komponenter i utvecklingspolitiken. Vad gäller ägarskap kan konstateras att detta är en av fem huvudprinciper i den s.k. Parisdeklarationen om biståndseffektivitet från 2005 som innefattar en rad konkreta åtaganden med tydlig uppföljning och tidsgränser.

Sverige står bakom Parisdeklarationen och verkar för dess genomförande, vilket utskottet har redovisat i betänkande 2006/07:UU2. Enligt deklARATIONEN är innebörden av ägarskap att utvecklingsländerna ska äga sina utvecklingsplaner och strategier – ”fastställa dagordningen” – och de ska samordna utvecklingsansträngningar. Givarländerna, å sin sida, ansvarar för att ge stöd och möjliggöra utvecklingsländernas ägarskap genom att respektera den politik de lagt fast och genom att hjälpa till med genomförandet. Utrikesutskottet betonade i betänkande 2006/07:UU2 att policydialogen med samarbetslandet är viktig i sammanhanget eftersom det där kan föras en dialog mellan Sverige och samarbetslandet om vilka frågor som är avgörande för fattigdomsbekämpningen och den fortsatta utvecklingen. Viktiga riktvärden för en sådan dialog är, framhöll utskottet, insatser för demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt.

I en motion föreslås en *utredning om remitteringar*. Utskottet konstaterar att regeringen nyligen i skrivelse 2006/07:58 redovisat sin syn på frågor om migration och asylpolitik och där konstaterat att för många utvecklingsländer utgör utlandsarbeters privata överföringar av pengar – s.k. remitteringar – en viktig del av kapitalflödet. Av skrivelsen framgår att regeringen under året låtit ta fram ett antal studier för att öka kunskapen om sambandet mellan migration och utveckling. Dessa ska användas som beslutsunderlag för att kunna etablera ett mer ambitiöst förhållningssätt till frågorna.

Utrikesutskottet noterar att skrivelsen nyligen behandlats av socialförsäkringsutskottet i betänkande 2006/07:SfU8. Riksdagen (rskr. 2006/07:151) har fattat beslut i ärendet. Utrikesutskottet är inte berett att förorda en särskilt utredning om remitteringar.

Avslutningsvis i detta avsnitt behandlar utskottet motionsförslaget om *illegitima skulder*. Utskottet konstaterar att det på senare år skett betydande skuldavskrivningar omfattande de flesta av de fattigaste och mest skuldtyngda staterna och deras skulder såväl till bilaterala långgivare som till de multilaterala finansiella institutionerna. Så är fallet med undantag för de länder som ännu inte kunnat komma in i Hipic- och MDRI-initiativen på grund av konflikter liksom de länder som av politiska skäl ännu inte varit relevanta, exempelvis Zimbabwe. Stora delar av den skuldbörda som utgörs av privata långgivares krediter till de aktuella staterna består.

Det viktigaste syftet med skuldavskrivningar är att resurser ska frigöras för att gå till fattigdomsminskning. Det förutsätter att länderna driver en politik som främjar utveckling. Sverige deltar i de internationella initiativ som syftar till att länder får en hanterbar skuldbörda och vi bär vår del av kostnaden för de avskrivningar som de internationella finansiella institutionerna gör. Dessutom skriver Sverige i praktiken av samtliga bilaterala fordringar på de fattiga länderna. Från svensk sida sker också ett ansvarstagande genom att de lån till utvecklingsländer som garanteras av svenska myndigheter går till investeringar som prioriteras av mottagaren.

Utskottet anser att arbetet med skuldavskrivningar måste fortgå särskilt med inriktning på att hållbara skuldnivåer ska kunna bibehållas efter omfattande avskrivningar, så att inte nya ohållbara skuldnivåer uppstår. Centralt i detta arbete är att förmå såväl långivare som låntagare att ta sitt ansvar och agera i enlighet med det ramverk för skuldållbarhet som Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken arbetat fram. Vidare bör frågan om vilka krav som kan ställas på låntagarländerna analyseras ytterligare. Vad gäller det norska initiativ som tas upp i en motion har utskottet erfarit att detta avser ett nu pågående uppdrag till Unctad och Världsbanken om att inhämta uppgifter om ”den existerande doktrinen” rörande illegitim skuld och redovisning av detta. Det avser således inte framtagande av en definition av begreppet illegitim skuld.

Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2005/06:U12 (s), 2005/06:U13 (s), 2005/06:U14 (s), 2005/06:U349 (kd) yrkande 9, U1 (mp) yrkandena 1 och 2, U225 (v) yrkande 4, U253 (mp) yrkandena 7, 17 och 18 samt U258 (v) yrkandena 5 och 6.

Jämställdhet

Motionerna

Vänsterpartiet framhåller i kommittémotion U225 (v) yrkande 1 att det ska finnas ett könsperspektiv i samtliga strategier och förslag som läggs fram i kampen mot världsfattigdomen.

I kommittémotion U262 (v) yrkande 2 anför Vänsterpartiet att Sveriges bistånd ska integrera ett tydligt könsmaktsperspektiv på fattigdomsbekämpning och lägga fokus på att förhindra rekrytering för sexuell exploatering.

Miljöpartiet förordar i partimotion U253 (mp) yrkande 6 att Sverige i det internationella samarbetet ska verka för ökat stöd till kvinnors lagliga rättigheter att äga mark, kapital och identitetshandlingar. I yrkandena 5, 12 och 15 behandlas olika aspekter på mikrolån. Där påtalas nyttan av sådana lån för investering i lokala jordbruksprogram och landsbygdsutveckling liksom för skolmatsprogram med lokala livsmedel. Sverige bör i det internationella samarbetet verka för ökat stöd till mikrolån och andra former av krediter till kvinnor.

I den enskilda motionen 2005/06:U15 (s) betonas kvinnoorganisationers viktiga roll i våldsförebyggande och fredsfrämjande arbete.

Utskottets överväganden

Jämställdhet mellan kvinnor och män utgör ett huvuddrag i den svenska utvecklingspolitiken. Detta är enligt utskottet ett tydligt uttryck för jämställdhetsfrågornas tyngd i Sveriges politik för global utveckling.

Också på det internationella planet finns en ökande insikt om att kvinnors situation har stor betydelse för möjligheterna till fattigdomsminskning och utveckling. Detta framgår exempelvis av slutsatserna från FN:s världstoppmöte i New York i september 2005. Även i EU-samarbetet rörande utvecklingsfrågor betonas jämställdhet och kvinnors situation. Här kan nämnas att kommissionen nyligen har publicerat ett meddelande om jämställdhet och ökat medinflytande för kvinnor i utvecklingssamarbetet (KOM (2007) 100). Rådsslutsatser i ämnet antogs vid GAERC-mötet den 15 maj 2007.

Som framgått behandlas i motioner förslag om *könsperspektiv och köns-maktsperspektiv i fattigdomsbekämpningen* samt om att biståndsinsatserna ska inriktas på att förhindra rekrytering till sexuell exploatering.

I skrivelse 2005/06:204, som avlämnades av den tidigare regeringen, redovisas mål för huvuddragen i Sveriges politik för global utveckling. För huvuddraget jämställdhet anges, som framgått, två mål:

1. Att alla politikområdets insatser för att genomföra politiken för global utveckling ska ske på ett sätt som bidrar till att främja jämställdhet mellan könen.
2. Att efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål ska minska.

Här bör också påpekas att den nyss nämnda skrivelsen anger ett jämställdhetsmål för huvuddraget konflikthantering och säkerhet. Totalt finns nio mål redovisade för detta huvuddrag. Det mål som avser jämställdhet lyder enligt följande: Att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra militära och civila internationella konflikthanteringsinsatser och att kvinnors aktiva medverkan i konflikthantering och fredsbyggande ska främjas.

Vad gäller de redovisade målen för huvuddraget jämställdhet konstaterar utskottet att det råder betydande överensstämmelse mellan dessa och motionärernas förslag. Det finns enligt utskottet anledning att understryka att främjande av jämställdhet och förstärkning av kvinnors och flickors situation är en förutsättning för en rättvis och hållbar global utveckling och för möjligheterna att nå FN:s millenniemål. Därför ser utskottet positivt på att kvinnors villkor och jämställdhet är ett av de områden som regeringen prioriterar i det internationella utvecklingssamarbetet. Detta framhöll utskottet även i anslutning till behandlingen av biståndsbudgeten för 2007 (bet. 2006/07:UU2 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd).

Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma rätt att åtnjuta de mänskliga rättigheterna och ges samma förutsättningar att forma sina egna liv.

Sida bedriver ett kontinuerligt arbete med metodutveckling och kompetensutveckling för att integrera jämställdhets- och genusperspektiv i bl.a. fattigdomsanalyser. Exempelvis har en manual utarbetats för integrering av huvuddraget jämställdhet på alla nivåer i det svenska utvecklingssamarbetet. Manualen, *Guidelines for Gender Mainstreaming*, kan användas av

myndighetens medarbetare i arbetet med fattigdomsanalyser, samarbetsstrategier och program. Som ett annat exempel kan nämnas att Sida låtit kartlägga vissa åtgärder som myndigheten genomfört för att bekämpa könsrelaterat våld. Kartläggningen ska användas för metod- och kompetensutveckling på området.

När det gäller frågan om människohandel – såväl för sexuella ändamål som för arbetskraftsexploatering – kan noteras att Sida enligt regleringsbrevet för 2007 fått i uppdrag av regeringen att rapportera om genomförandet av strategin Fattigdom och människohandel från 2003 och hur tidigare rekommendationer i ämnet följts upp. Utskottet värdesätter att man på detta sätt söker inhämta erfarenheter från arbetet hittills och förutsätter att resultatet av uppföljningen används för att göra insatserna mot människohandel effektivare.

Frågor om *kvinnors rätt att äga mark, kapital och identitetshandlingar* respektive *mikrolån* tas upp i motioner.

Utskottet konstaterar att den motion som avser ägande av mark, kapital och identitetshandlingar har ett samband med genomförandet av FN-konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (Cedaw). Konventionen ger ett ramverk för att säkerställa lika rätt för kvinnor och män och lyfter fram regeringars skyldighet att i lagstiftning och praxis avskaffa de vanligaste formerna av diskriminering av kvinnor på grund av kön. Sverige var bland de första länderna att ratificera konventionen, som trädde i kraft 1981, och verkar för att den ska genomföras fullt ut.

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 7) vikten av att satsa på främjande av kvinnligt företagande och mikrokrediter. Där angavs också att bl.a. andra krediter samt förbättrad äganderätt och säkra och utvidgade bruksrätter avseende jordbruksmark utgör förutsättningar för fattigdomsminskande tillväxt. Enligt uppdrag i Sidas regleringsbrev för 2007 ska myndigheten rapportera om omfattning av och inriktning på stöd till insatser i samländerna för privatsektorsutveckling, inklusive egendomssystem, finansmarknadsutveckling och andra insatser för förbättrade företagarvillkor. Dessutom ska Sida rapportera om och redovisa erfarenheterna av stöd till kvinnors ekonomiska verksamhet och villkor inklusive kvinnligt företagande samt till kvinnors tillgång till mikrokrediter och till egendom såsom mark och bostäder.

Vad gäller mikrolån och andra former av krediter till kvinnor behandlade utskottet i budgetbetänkande 2006/07:UU2 motionsförslag med liknande innebörd. Utskottet betonade där betydelsen av mikrolån och konstaterade att mikrofinansiering redan utgjorde ett prioriterat område inom det svenska utvecklingssamarbetet, något som också framhölls av regeringen i budgetpropositionen för 2007.

I budgetbetänkandet ställde sig utskottet bakom uppfattningen att tillväxtfrågor måste spela en central roll i dialogen med samarbetsländer om deras strategier för fattigdomsminskning. Utskottet stödde inriktningen på insatser bl.a. för att utveckla jordbruket och olika delar av näringslivet. *Jordbrukets roll i fattigdomsminskning*, som behandlas i en motion, är viktig och ses av bl.a. OECD:s biståndskommitté DAC som en motor för en tillväxt som kommer också de fattiga till del.

Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2005/06: U15 (s), U225 (v) yrkande 1, U253 (mp) yrkandena 5, 6, 12 och 15 samt U262 (v) yrkande 2.

Handelsavtal

Motionerna

Vänsterpartiet begär i kommittémotion N201 (v) yrkande 5 att regeringen i EU och WTO ska driva krav på att handelsavtal utformas och utvärderas utifrån FN:s millenniemål om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter.

I kommittémotion N293 (v) yrkandena 5 och 6 föreslår *Vänsterpartiet* att Sverige i EU ska verka för att de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) utformas så att utvecklingsländerna själva får bestämma när de är redo att öppna sina marknader. Sverige bör också, i enlighet med de afrikanska ländernas önskemål, verka för att investerings-, konkurrens- och upphandlingsreglerna lyfts bort ur EPA-förhandlingarna.

Miljöpartiet pekar i partimotion U253 (mp) yrkande 16 på behovet av stabila och rättvisa frihandelsregler för att uppnå effektiv fattigdomsbekämpning och utrotande av hunger.

I den enskilda motionen U280 (kd) yrkande 1 föreslås att Sverige ska verka för reformer inom EU och WTO som ger ökade möjligheter för fattiga länder att påverka handelsavtalen. I yrkande 2 begärs svenskt agerande för förändring av multilaterala och bilaterala handelsavtal så att de främjar en rättvis och hållbar utveckling.

Utskottets överväganden

I skrivelse 2005/06:204 slås fast att ökad öppenhet gentemot omvärlden har varit avgörande för utvecklingen i många av de länder som på senare år varit mest framgångsrika med att reducera fattigdomen. En öppnare handel och ökad kapacitet i utvecklingsländerna att dra nytta av detta utgör ett av de mest effektiva instrumenten som finns i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling.

Handels betydelse för utveckling ska ges en central roll i svensk politik för global utveckling. Fattigdomen i världen kan mildras genom ekonomisk tillväxt, särskilt om den kombineras med åtgärder på den nationella

nivån som förbättrar inkomst- och förmögenhetsfördelningen. En av de viktigaste åtgärderna för ökad tillväxt är att öppna för en fri utrikeshandel och sedan hålla handeln fri. Detta är skälet till att frågan om frihandel blir central i alla diskussioner om globalisering och utveckling, även om den ingalunda är den enda centrala frågan. Frihandel är ett avgörande instrument för att nå mål om välbefinnande och ekonomisk trygghet. Speciellt gäller detta när man kombinerar frihandeln med ett etiskt beteende för att på sikt uppfylla Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner.

I motioner understryks att *handelsavtal utformas och utvärderas utifrån FN:s millenniemål om fattigdomsbekämpning, utrotande av hunger, hälsa och mänskliga rättigheter* och så att de främjar en rättvis och hållbar utveckling.

Utskottet kan i detta sammanhang, liksom tidigare när utskottet behandlat motsvarande motionskrav – exempelvis i betänkandena 2003/04:UU3 och 2005/06:UU10 – instämma i motionärernas grundsyn. Utskottet anförde i det sistnämnda betänkandet att det är angeläget att effekterna av WTO-avtalen och andra viktigare handelsavtal löpande utvärderas och diskuteras. En öppnare internationell handel kan ge ett viktigt bidrag till ekonomisk tillväxt och därmed fattigdomsbekämpning. Det är viktigt att se till hur arbetet inom WTO bäst kan bidra till denna process.

I en motion behandlas de *ekonomiska partnerskapsavtalen* (EPA) mellan EU och sex regioner i Afrika, Karibien och Stillahavsområdena där AVS-länderna, en landgrupp som består av ett 70-tal utvecklingsländer, är belägna. Efter mer än 30 år av bilateral handel med Europa exporterar AVS-länderna fortfarande i huvudsak endast ett antal råvaror, av vilka flertalet i dag betingar ett lägre pris än vad de gjorde för 20 år sedan. Cotonouavtalet mellan EU och AVS-länderna har inte lett till diversifiering, konkurrenskraft och tillväxt. Dessutom står de gamla lösningarna i Cotonouavtalet inte längre i överensstämmelse med WTO-regler om icke-diskriminering.

Detta är i korthet bakgrunden till de pågående förhandlingarna om EPA, som ska ersätta handelskapiteln i Cotonouavtalet när handelspreferenserna i detta avtal löper ut 2008.

Avsikten är att EPA ska bli breda avtal som först och främst ska bidra till uppbyggnaden av regionala marknader och diversifiering av ekonomierna i AVS-regionerna. Detta är tänkt att ske innan handeln mellan EU och respektive AVS-region öppnas i syfte att medföra ökad, balanserad och hållbar handel mellan dessa. Relationen mellan EU och AVS-regionerna kommer därigenom att förändras från att ha byggt på tullpreferenser till att bygga på bestående och mer effektiva regionala och internationella marknader för AVS-länderna.

Förhandlingarna om EPA, som ska vara slutförda senast den 31 december 2007, innefattar sådana tullminskningar som krävs för att ett frihandelsavtal ska vara förenligt med WTO:s regelsystem. Det är emellertid viktigt att en ömsesidig överenskommelse nås – EPA ska inte utgöra några slags påbud från EU:s sida.

Utskottet vill understryka att partnerskapsavtalen ska utgöra instrument för AVS-ländernas utveckling. De ska förbättra möjligheterna för AVS-länderna att delta i och dra nytta av internationell handel, stimulera ländernas integration sinsemellan respektive integration i världshandeln och främja deras möjligheter att attrahera inhemskt och utländskt investeringskapital. Grundtanken är att handel och handelssystemets funktionssätt kan ge viktiga bidrag till stabil ekonomisk tillväxt och bekämpande av fattigdom.

AVS-länderna och EU har redan enats om att modernisera sina handelsrelationer och successivt ta bort handelsbarriärerna mellan sig. Detta är nödvändigt för att hejda AVS-ländernas marginalisering och för att bidra till tillväxt och fattigdomsminskning där. Det är också en förutsättning för att handelsrelationerna mellan AVS och EU ska stå i överensstämmelse med WTO-reglerna om icke-diskriminering.

Utskottet konstaterar att bakgrunden till reformeringen är att merparten av AVS-ländernas export till EU redan nu kommer in i unionen tullfritt under preferensarrangemang. EU-produkter som exporteras till AVS-länder åtnjuter inte samma behandling. Det ligger inte heller i EU-ländernas intresse att få sådan behandling på AVS-marknaderna. Vad EU vill uppnå är sådana arrangemang som krävs för att de ska överensstämma med WTO-regler. Samtidigt kan noteras att erfarenheterna från tillväxtekonomier i Asien visar att progressiva och riktade tullminskningar gagnar konsumenter och företag (som behöver billigare maskiner, råmaterial och tillverkningskomponenter), och lokala produkter kan blir mer konkurrenskraftiga när de konkurrensutsätts.

Det bör framhållas att EU aldrig har föreslagit vare sig totalt avskaffande av tullar, eller att AVS-länderna ska öppna sina marknader på det sätt som EU gjort. Inte heller har unionen föreslagit att den lägsta tullsats som tillämpas av något AVS-land ska utgöra basen för regional liberalisering eller för en enhetlig tullsats mot omvärlden. Tvärtom har EU tydligt klargjort att det är rimligt med långa övergångsperioder, en gradvis avveckling av tullar, undantag för känsliga produkter och att EU gör betydligt mer långtgående åtaganden än AVS-länderna när det gäller marknadsöppning, alltså en stark assymetri.

Ett av huvudsyftena med EPA är som framgått att skapa integrerade regionala marknader. Vad gäller det motionsförslag som tar sikte på *EPA avseende afrikanska länder* kan konstateras att integrerade regionala marknader kan väntas bidra till att dra till sig investeringar och till att afrikanskt investeringskapital stannar i Afrika – i dag föredrar afrikanska investerare att investera utanför Afrika.

I UNCTAD:s World Investment Report (oktober 2006) konstateras att framför allt Afrika söder om Sahara kommit på efterkälken i förhållande till övriga utvecklingsländer när det gäller att attrahera sådana utländska investeringar som behövs för utveckling. I Asien och Latinamerika däremot har utländska investeringar kanaliserats till infrastrukturprojekt och skapande av arbetstillfällen. I Afrika förekommer enligt UNCTAD i särskilt stor utsträckning barriärer i form av nationaliserade industrier och fragmenterade regionala marknader.

Utskottet tar också i nästa avsnitt upp motionsförslag rörande handelsregler. Det rör då förslag om sambandet mellan patentregler, internationella handelsregler och tillgången till läkemedel i fattiga länder.

Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker utskottet motionerna *U253 (mp) yrkande 16*, *U280 (kd) yrkandena 1 och 2*, *N201 (v) yrkande 5* samt *N293 (v) yrkandena 5 och 6*.

SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids

Motionerna

Vänsterpartiet begär i kommittémotion *So374 (v) yrkande 9* att sexualupplysning, tillgång till preventivmedel och minskad smittspridning ska ägnas större uppmärksamhet i det svenska biståndsarbetet.

I den enskilda motionen *U214 (fp) yrkande 2* förespråkas stöd till utvecklingsländerna för att öka tillgången till livsnödvändiga läkemedel, vacciner och diagnostika.

I den enskilda motionen *U229 (mp) yrkande 1* efterlyser motionärerna ett fortsatt multilateralt stöd till organisationer som UNFPA och IPPF.

I den enskilda motionen *U281 (kd) yrkande 1* föreslås utvecklande av nya patentregler där folkhälsan i fattiga länder står i fokus. I *yrkande 2* krävs ett ökat ansvarstagande av läkemedelsbolagen som tar fram bromsmediciner mot hiv/aids. Sverige bör enligt *yrkande 3* i ökad utsträckning inrikta biståndet på uppbyggnad av hälso- och sjukvårdssystem och infrastruktur i svårt hivdrabbade länder. I *yrkandena 4 och 6* understryks att kopplingen mellan fattigdom och hivspridning måste tydliggöras och att Sverige bör agera som pådrivare i bilaterala dialoger med länder som är svårt hiv/aidsdrabbade, för att föra upp hiv/aids-frågan på högsta politiska nivå. En förutsättning för att bekämpa hiv/aids är enligt *yrkande 5* att kvinnans status höjs. Nätverk som byggts av kyrkor och andra organisationer måste användas och samarbetet mellan olika aktörer för att effektivisera kampen mot hiv/aids måste förbättras (*yrkande 8*). Motionärerna förespråkar i *yrkandena 9–11* vidareutveckling av stödjande åtgärdsprogram för barn som blivit föräldralösa till följd av hiv/aids-spridningen, åtgärder mot diskriminering och stigmatisering av hivsmittade och att Sverige ska verka för att diskrimineringen av homosexuella upphör. Enligt *yrkandena 12–14* måste

Sverige arbeta för en strategi som inkluderar både kondomer och förändrat sexualbeteende för att hejda smittspridningen, för ökad forskning om aids-epidemins effekt på utvecklingen, för sexualundervisning i skolan och för att ungdomars organisationer involveras i arbetet mot hiv/aids.

Utskottets överväganden

I Sveriges politik för global utveckling slås fast att alla människor oavsett kön, ålder, funktionshinder, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Dessa inkluderar rätten till hälsa, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa, samt sexuella och reproduktiva rättigheter (SRHR).

Frågan om reproduktiv hälsa är en av de mest centrala utvecklingsfrågorna och en viktig del i kampen mot fattigdom. Sverige driver dessa frågor i flera internationella sammanhang och har även varit pådrivande för att ett delmål om reproduktiv hälsa ska ingå i det femte millennieutvecklingsmålet om minskad mödradödlighet.

Utskottet finner det glädjande att ett sådant delmål slogs fast av FN i samband med behandlingen av årsrapporten från världsorganisationens generalsekreterare i oktober 2006. Detta är viktigt inte minst med tanke på att satsningar på SRHR-området är en förutsättning för att nå det femte millenniemålet, dvs. att förbättra mödrans hälsa och minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015, liksom för att nå de övriga millenniemålen.

Sverige har sedan 2005 en strategi för det internationella arbetet med SRHR-frågor, vilken utskottet senast framhöll i betänkande 2006/07:UU2. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är även försettningsvis ett högt prioriterat område för regeringen. Sverige är ett av de länder som är drivande och ledande i det internationella samarbetet när det gäller att lyfta fram SRHR-frågor. Kvinnor och flickor ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna till fullo och leva i trygghet och säkerhet. Sverige stöder insatser som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor.

Utskottet värdesätter att regeringen klargjort att den ytterligare ska förstärka SRHR-arbetet i det multilaterala samarbetet och i bilaterala politiska dialoger inklusive utvecklingssamarbetet. Det är positivt att regeringen för 2007 aviserat ökade bidrag till flera FN-organ och enskilda organisationer och nätverk som arbetar med SRHR-frågor liksom att regeringen 2006–2009 finansierar sekonderingen av en svensk expert till Världsbanken för att stödja arbetet med SRHR.

Sverige är en stor bidragsgivare till såväl *FN:s befolkningsfond*, *UNFPA*, som till *Internationella familjeplaneringsfederationen*, *IPPF*, som tas upp i en motion. Det svenska basbudgetstödet till UNFPA ökade mellan 2003 och 2006 från 205 miljoner kronor till 400 miljoner kronor och beräknas 2007 öka ytterligare till 405 miljoner kronor. Stödet till IPPF uppgick 2003 till 70 miljoner kronor. Enligt Sidas regleringsbrev för 2006 respek-

tive 2007 ska organisationsstödet till IPPF uppgå till lägst 95 miljoner kronor. Utöver detta avser Sverige att 2006–2007 stödja IPPF:s fond för säkra aborter med 19 miljoner kronor. Under 2006 utbetalades 100 miljoner kronor till IPPF. Sveriges bidrag till de båda organisationerna utgör enligt utskottet en tydlig signal till omvärlden om den vikt som Sverige tillmäter dessa. Sverige verkar på det internationella planet för att de ska få ett ökat stöd.

Förutom basbudgetstödet till UNFPA stöder Sverige också dess fond för reproduktivt material. Även via sektorprogramstöd för uppbyggnad av hälsosystem ges bidrag till SRHR-material. Exempelvis ingår numera kondomer i förpackningar med basläkemedel till primärvårdscentraler i många länder. Sida lämnar stöd till barnmorskeutbildningar och funktionen som barnmorska. I sådant stöd ingår många gånger förlossningsmaterial och preventivmedel. Inom ramen för Sveriges insatser mot hiv/aids lämnas i stor omfattning information om och erbjuds tillgång till kondomer, provtagningsmaterial och mediciner. Tillgång till SRHR-material är en av de frågor som Sverige prioriterar i egenskap av ordförandeland i Un aids 2006–2007.

Frågor om *förebyggande hälsovård och tillgången till sjukvård och läkemedel* tas upp i ett par motioner.

Utskottet konstaterar att det finns många skäl till att människor i fattiga länder saknar tillgång till hälso- och sjukvård och läkemedel. Lösningen på problemet måste sökas på flera olika områden. Bättre patent- och handelsregler är viktiga i sammanhanget, och förslag om sådana läggs också fram i motioner. Samtidigt utgör de bara en del av lösningen på det stora fattigdomsproblem som hiv/aids och andra epidemier utgör i fattiga länder.

Frågan om *nya patentregler där folkhälsan står i fokus* tas upp i en motion. Detta är ett exempel på ett område där det kan noteras konflikter mellan å ena sidan behovet av patent för att skydda och främja innovationer och å andra sidan behovet av att värna fattiga länders möjlighet att importera billiga kopior av patenterade läkemedel för att skydda folkhälsan.

Patentskydd är viktigt för att främja utvecklingen av läkemedel, inte minst mot hiv/aids, malaria och tuberkulos. Genom att patent beviljas blir uppfinningar på läkemedelsområdet offentliggjorda, och forskningen kan föras framåt även av andra aktörer än den som innehar patentet. Ett enhetligt immaterialrättsligt system medverkar också till ökad teknologiöverföring till fattiga länder. Utvecklingen av läkemedelsprodukter kräver stora investeringar i forskning och utveckling. Samtidigt är kostnaderna låga för kopiering av befintliga läkemedelsprodukter. Därför är det nödvändigt med immaterialrättsligt skydd, däribland den ensamrätt som patentet innebär, eftersom företagen behöver incitament till fortsatta investeringar i forskning och utveckling för att bättre och säkrare produkter ska kunna utvecklas. Samtidigt finns mycket stora behov av befintliga läkemedel, exempelvis bromsmediciner mot hiv/aids, i länder som inte klarar av att betala det pris som patentbelagda läkemedel betingar.

Det immaterialrättsliga avtalet (TRIPS-avtalet) är ett handelspolitiskt avtal som anger en miniminivå på immaterialrättsskyddet i WTO:s medlemsstater. Medlemsstaterna enades 2003 om att avtalet kan och bör tillämpas på ett sätt som stödjer WTO-medlemmars, särskilt fattiga länders, rätt att skydda folkhälsan och främja tillgången till läkemedel. Därigenom öppnades möjligheter till tillverkning och export av läkemedel med hjälp av tvångslicens, dvs. att någon mot patenthavarens vilja får rätt att tillverka kopior av läkemedel. Denna möjlighet har dock varit svår att utnyttja för fattiga länder som saknar möjligheter att själva tillverka läkemedel. Vid WTO:s ministermöte i Hongkong i december 2005 träffades en överenskommelse om en ändring i TRIPS-avtalet som gör det möjligt att exportera läkemedel som producerats under en tvångslicens i ett land med tillräcklig produktionskapacitet till behövande länder som står inför nationella hälsokriser (särskilt hiv/aids, tuberkulos, malaria och andra epidemier).

Utskottet ser positivt på att Sverige varit pådrivande i denna fråga och också har agerat inom ramen för EU-samarbetet för den aktuella lösningen och dess genomförande. Detta innebär att Sverige aktivt stödjer utvecklingsländers rätt att utfärda tvångslicenser i enlighet med de regelverk som finns. Samtidigt, vill utskottet understryka, krävs långt fler åtgärder än tvångslicensiering för att tillgodose behoven av läkemedelsprodukter. De stora problemen är brist på finansiella resurser, strukturella problem kring uppbyggnaden av hälsosystem i de behövande länderna och en lösning på frågan hur man ska garantera säkra läkemedel.

I skrivelse 2005/06:204 konstateras att avvägningen mellan å ena sidan intresset av patentskydd för att främja innovationer och å den andra fattiga länders behov av billiga läkemedelskopior löstes genom att medlemmarna i WTO kom överens om att utnyttja flexibiliteten i TRIPS-avtalet. Utskottet menar att detta är ett exempel på att det går att, utan omformulering av mål, finna lösningar på potentiella eller faktiska konflikter mellan olika politikområden och där dessa lösningar står i överensstämmelse med politiken för global utveckling.

Vad gäller *biståndsinsatser för uppbyggnad av hälso- och sjukvårdssystem* konstaterar utskottet att det sedan länge står klart att sjukvårdssystemen i de hårdast drabbade och fattigaste länderna är för svaga för att mäkta med den oerhörda påfrestning som hiv utgör. Sjukvården drabbas från två håll: dels genom ökad tillströmning av sjuka som ska behandlas och vårdas, dels genom minskad tillgång till sjukvårdspersonal som också den insjuknar i hiv och avlider i förtid. Personaltillgången minskar också till följd av migration bland sjukvårdspersonal.

Efter förslag från kommissionen (KOM (2006) 870) har inom EU ett handlingsprogram nyligen antagits rörande åtgärder mot den akuta bristen på hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna. Genom handlingsprogrammet, som avser perioden 2007–2013, ska kommissionen och medlemsstaterna finansiera och genomföra åtgärder mot den kritiska bristen på

sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna. Bilateralt fortsätter Sida att främja förstärkning av svaga hälsosystem, bl.a. genom inriktning på personalför-sörjningen. Ett exempel är Sidas sektorbudgetstöd till Zambia där en sådan förstärkning ingår.

Fungerande hälso- och utbildningssystem liksom ett fungerande rättsvä-sende är viktiga förutsättningar för en framgångsrik SRHR-politik. Detta slås fast i den tidigare nämnda svenska SRHR-strategin.

Världens fattigaste drabbas, utöver hiv/aids, hårt även av andra sjukdomar som malaria, tuberkulos och mässling. Det är angeläget att stärka det före-byggande arbetet vad gäller dessa sjukdomar. De vaccin och mediciner som finns måste göras tillgängliga för alla och fortsatt vaccinering upprätt-hållas i framtiden.

Regeringen har beslutat om en strategisk handlingsplan för Sveriges bidrag till den globala bekämpningen av smittsamma sjukdomar, vilket välkom-nas av utskottet. I Sidas årsredovisning för 2006 redogörs för genomföran-det av handlingsplanen och utskottet noterar att det där tas upp en rad frågor rörande förstärkning av hälsosystem, däribland personaltillgång, finansiering och forskning. Utskottet välkomnar att rådet nyligen antagit slutsatser om hiv/aids där man tar upp feminiseringen av hiv/aids, samban-det mellan hiv/aids och SRHR-frågor, kvinnors tillgång till preventiva åtgärder, sambandet mellan utbildning och hiv/aids samt barns särskilda sårbarhet vad gäller hiv/aids liksom den allvarliga bristen på hälsovårdspers-sonal i utvecklingsländer.

Utskottet delar uppfattningen i en motion om *kopplingen mellan fattigdom och hiv*. Fattiga människor smittas i högre grad av hiv, samtidigt som hiv leder till ökad fattigdom när människor förlorar sin försörjning och barn tvingas sluta skolan för att i stället hjälpa till i hemmet. Därför bidrar insat-ser för att minska fattigdomen också till att begränsa spridningen av hiv. Denna grundtanke finns sedan 1999 i Sveriges strategi Investing in Future Generations för det internationella hiv/aids-arbetet. Utskottet har erfårit att Sverige tillsammans med övriga nordiska länder och Schweiz i FN-organet Unaids styrelsemöte i december 2006 underströk hiv som ett utvecklings-och fattigdomsproblem.

En av de grundläggande orsakerna till spridningen av hiv/aids är *kvinnors och flickors svaga ställning och utsatthet*, en fråga som tas upp i en motion. Det är kvinnor och flickor som drabbas hårdast av hiv/aids-epide-min. Utskottet ser positivt på att denna fråga stod högt på dagordningen vid det nyss nämnda styrelsemötet i Unaids där Sveriges biståndsminister var ordförande. Biståndsministern underströk i sitt inledningsanförande att feminiseringen av epidemin är djupt oroande och betonade sambandet mel-lan hiv/aids och SRHR. Utskottet välkomnar att styrelsen för Unaids beslutade att det framgent ska ställas krav på att nationella verksamhets-mål är gendrbaserade.

Utskottet delar uppfattningen i en motion att *åtgärder mot diskriminering* är viktiga och betonar att sådana insatser utgör centrala beståndsdelar i arbetet mot hiv och aids, vilket poängterades redan i FN-deklarationen 2001 om hiv/aids. Främjandet av mänskliga rättigheter, som arbetet mot diskriminering av hivsmittade och homosexuella är en del av, prioriteras starkt av Sverige.

Att det *civila samhället spelar en viktig roll i hiv/aids-arbetet* betonas i ett motionsyrkande. Utskottet delar denna uppfattning och konstaterar att man från svensk sida genomgående betonar att befintliga strukturer ska användas i hiv/aids-bekämpningen. Nya organ ska inte byggas upp så länge det finns sådana som är ändamålsenliga. Vikten av ett starkt samarbete mellan regeringar och det civila samhället måste betonas.

Behovet av *stöd till barn som drabbas av hiv* liksom *vikten av sexualundervisning i skolan* understryks i en motion. Barn påverkas starkt av hiv. Det gäller främst dem som själva smittas av sjukdomen och dem som förlorar en förälder eller båda föräldrarna till följd av den. Utskottet har erfärit att regeringen avser att ägna ökad uppmärksamhet åt barn och aids. Det bör framhållas att skolgång är av största vikt som preventionsmetod genom att barn i skolan kan få kunskaper om sexuellt överförda sjukdomar och hur man skyddar sig mot dem.

Med anledning av motionsförslaget om *strategier mot smittspridning* konstaterar utskottet, i likhet med vad som görs i motionen, att den s.k. ABC-metoden (Abstinence, Be faithful, Condoms; avhållsamhet, trohet, kondomer) innebär en förenkling av en komplicerad och mångfacetterad fråga. Hiv epidemin skiljer sig åt i olika delar av världen, och därmed måste budskapen anpassas till omständigheterna på varje plats, något som inom Un aids sammanfattas med orden "know your epidemic" och som för övrigt framhölls redan i den svenska strategin Investing for Future Generations 1999. Utskottet vill för sin del understryka vikten av att stärka kvinnans ställning samtidigt som ökat fokus riktas mot åtgärder för att förändra mäns och pojkars beteende mot ökat ansvar. Samtidigt ställer sig utskottet bakom synsättet att strategier mot smittspridning måste anpassas till omständigheterna på den plats där verksamhet för minskad smittspridning bedrivs.

Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker utskottet motionerna *U214 (fp) yrkande 2*, *U229 (mp) yrkande 1*, *U281 (kd) yrkandena 1–6 och 8–14* samt *So374 (v) yrkande 9*.

Övriga frågor

Motionerna

Vänsterpartiet förespråkar i partimotion *U258 (v) yrkande 12* att Sverige verkar för ökat tekniskt och ekonomiskt stöd till FN för avlägsnande av minor i krigshärjade områden.

I den enskilda motionen *U286 (kd) yrkande 1* förespråkas att det som villkor för bistånd ska ställas krav på den palestinska myndigheten att den verkar mot korruption, för mänskliga rättigheter och tar avstånd från antisemitism. Sverige bör enligt *yrkande 2* verka mot korruption och antisemitism samt för mänskliga rättigheter som del i en ny landstrategi för den palestinska myndigheten.

Utskottets överväganden

I en motion behandlas *stöd till minröjning*. Utskottet konstaterar att Sverige är en av de största bidragsgivarna till insatser för minhantering, vilket innefattar bl.a. minröjning och stöd till minoffer. Stödet ökade mellan 2005 och 2006 från 79 miljoner kronor till 110 miljoner kronor. Regeringen har gjort en översyn av hanteringen av minfrågor. Där slås fast att Sverige även i fortsättningen ska ha en hög ambition i de praktiska insatserna rörande minhantering, vilket välkomnas av utskottet.

Sverige arbetar för att övertyga stater som inte är part i Ottawakonventionen, konventionen som förbjuder trampminor, att ansluta sig till denna så snart som möjligt. Konventionen, som trädde i kraft för åtta år sedan, har inneburit att produktionen av och handeln med framför allt truppminor minskat drastiskt.

I en motion behandlas inriktning på och förutsättningar för *Sveriges utvecklingssamarbete med den palestinska myndigheten*. Som framgått sammanträffade den 19 april 2007 en delegation från utrikesutskottet med den palestinske presidenten Mahmud Abbas. Därvid diskuterades faktorer av vikt för fredsprocessen i Mellanöstern och Sveriges bistånd till palestinierna.

Utskottet konstaterar att regeringen i december 2006 beslutade om en samarbetsstrategi för det svenska stödet till Västbanken/Gaza. Strategin gäller under perioden den 1 januari 2007–30 juni 2008. Det övergripande målet för stödet till Västbanken/Gaza är att skapa förutsättningar för en fredlig utveckling, att bidra till skapandet av en palestinsk rättsstat och att förbättra den humanitära situationen. De frågor som enligt samarbetsstrategin bör ägnas särskild uppmärksamhet innefattar bl.a. korruption inom alla samarbetsområden, reformering av den palestinska förvaltningen i riktning mot ökad effektivitet, större transparens och större medborgarinflytande samt främjande av och respekt för de mänskliga rättigheterna samt rättsstatens principer.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U258 (v) yrkande 12* samt *U286 (kd) yrkandena 1 och 2*.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor, punkt 1 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U225 yrkande 4 och 2006/07:U258 yrkande 5 och avslår motionerna 2005/06:U12, 2005/06:U13, 2005/06:U349 yrkande 9, 2006/07:U1 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:U253 yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Riksdagsbeslutet 2003 om Sveriges politik för global utveckling innebar att de tidigare fem biståndsmålen ersattes med två perspektiv. I det ena betonas rättighetsperspektivet, i det andra att politiken ska präglas av de fattigas perspektiv. I och med detta finns det stor risk för att könsmaktsperspektivet får en andrarangsroll. För att eliminera denna risk måste den svenska globala utvecklingspolitiken tillföras ett tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv.

Beslutet om Sveriges politik för global utveckling lade grunden för en samstämmig politik för en rättvis och hållbar global utveckling. Utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdomen. Den svenska krigsmaterielexportpolitiken måste bringas i överensstämmelse med vad som i övrigt gäller för samstämmigheten på andra politikområden när det gäller fattigdomsbekämpning och rättighetsperspektiv.

2. Sveriges politik för global utveckling – övergripande frågor, punkt 1 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U1 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:U253 yrkandena 17 och 18 samt avslår motionerna 2005/06:U12, 2005/06:U13, 2005/06:U349 yrkande 9, 2006/07:U225 yrkande 4 och 2006/07:U258 yrkande 5.

Ställningstagande

Sveriges politik för global utveckling ska kännetecknas av helhetstänkande och samstämmighet. Två perspektiv ska vara vägledande för prioriteringar och utformning av politiken: ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv på utveckling. För politiken anges också åtta huvuddrag. I den regeringsskrivelse (2005/06:204) som behandlas i betänkandet finns under huvuddragen ett antal mål angivna. Hur dessa arbetats fram eller varför just dessa anses viktiga framgår inte av skrivelsen. De täcker inte heller alltid hela problematiken inom de olika huvuddragen och är i många fall otydliga och ospecifika. För att vara relevanta som mål måste de kunna uppfyllas, något som i vissa fall ter sig omöjligt. Mot denna bakgrund finns anledning att se över målen.

I de fall eventuella målkonflikter mellan olika politikområden uppkommer måste politiken för global utveckling vara överordnad.

Ytterligare ekonomiska resurser måste till för att FN:s millenniemål och målen för politiken för global utveckling ska kunna nås. En skatt på valutatransaktioner bör införas för att därigenom ytterligare medel motsvarande ett netto på 10–15 miljarder dollar ska kunna gå till förverkligande av millenniemålen. Sverige bör verka för förutsättningslös utredning av andra alternativa finansieringsmöjligheter när det gäller genomförande av FN:s millenniemål.

3. Vissa frågor om samstämmighet i utvecklingspolitiken, punkt 2 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U14, 2006/07:U253 yrkande 7 och 2006/07:U258 yrkande 6.

Ställningstagande

Beslutet om Sveriges politik för global utveckling lade grunden för en samstämmig politik för en rättvis och hållbar global utveckling. Utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom. Den svenska krigsmaterielexportpolitiken måste bringas i överensstämmelse med vad som i övrigt gäller för samstämmigheten på andra politikområden när det gäller fattigdomsbekämpning och rättighetsperspektiv. I regeringens kommande resultatskrivelser om Sveriges politik för global utveckling bör ingå en bedömning av i vilken grad den svenska krigsmaterieexporten står i överensstämmelse med kravet på samstämmighet i utvecklingspolitiken. Även i kommande skrivelser om krigsmaterieexporten bör en motsvarande redogörelse lämnas för huruvida denna är förenlig med den svenska politiken för global utveckling.

Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF) och andra har under årens lopp beviljat stora lån till länder med odemokratiska ledare och till projekt som inte varit utvecklingsfrämjande. Norge verkar för utarbetande av normer för vilka skulder som bör betraktas som illegitima och för att det etableras en internationell domstol som kan avgöra när skulder är illegitima. Sverige bör tydligt stödja Norges linje i fråga om illegitima skulder.

4. Jämställdhet, punkt 3 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U225 yrkande 1 och 2006/07:U262 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:U15 och 2006/07:U253 yrkandena 5, 6, 12 och 15.

Ställningstagande

Kvinnor saknar på många håll i världen samma juridiska status som män, vilket innebär att kvinnor saknar arvsrätt, myndighetsstatus, rösträtt, vårdnadsrätt till sina barn, rätt till sin egen inkomst och att de särbehandlas i brottmål. Arbeta för att avskaffa könsdiskrimineringen är också ett arbete för mänskliga rättigheter. Det bör därför finnas ett könsperspektiv i alla strategier och förslag som läggs fram i kampen mot världsfattigdomen.

Sverige bör i sina biståndsinsatser integrera ett tydligt könsmaktsperspektiv på fattigdomsbekämpning och bör lägga fokus på att förhindra rekrytering till sexuell exploatering.

5. Jämställdhet, punkt 3 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U253 yrkandena 5, 6, 12 och 15 samt avslår motionerna 2005/06:U15, 2006/07:U225 yrkande 1 och 2006/07:U262 yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige bör arbeta för ökat stöd till kvinnors lagliga rättigheter att äga mark, kapital och identitetshandlingar. Likaså bör Sverige i det internationella samarbetet verka för ökat stöd till mikrolån och andra former av krediter till kvinnor. Vid investeringar kan mikrolån – små lånesummor till låg ränta – ha avgörande betydelse för utvecklingskraften på en ort och sådana lån kan dessutom vara ett effektivt sätt att kanalisera biståndsmedel. I sammanhanget bör framhållas vikten av ökade svenska insatser för stöd till skolmatsprogram med lokalt producerade livsmedel.

6. Handelsavtal och utvecklingspolitik, punkt 4 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U280 yrkandena 1 och 2, 2006/07:N201 yrkande 5 och 2006/07:N293 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Regeringen bör i EU och i Världshandelsorganisationen (WTO) driva krav på att handelsavtal måste utformas och utvärderas utifrån FN:s millenniemål om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter.

Sverige bör i EU och WTO också verka för reformer som medför ökade möjligheter för fattiga länder att påverka handelsavtalen. Sverige bör vidare arbeta för förändringar av multilaterala och bilaterala handelsavtal så att de otvetydigt främjar en rättvis och hållbar utveckling.

I EU bör Sverige arbeta för att EPA utformas så att utvecklingsländerna själva får bestämma när de är redo att öppna sina marknader och för att lyfta investerings-, konkurrens- och upphandlingsreglerna ur EPA-förhandlingarna

7. Frihandelsregler, punkt 5 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U253 yrkande 16.

Ställningstagande

Stabila och rättvisa frihandelsregler har stor betydelse för att uppnå effektiv fattigdomsbekämpning och utrotande av hunger. Sådana regler bör ta särskild hänsyn till fattiga länders behov av skydd av sin ekonomi under ett uppbyggnadsskede.

8. SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids, punkt 6 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U281 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:So374 yrkande 9 och avslår motionerna 2006/07:U214 yrkande 2, 2006/07:U229 yrkande 1 och 2006/07:U281 yrkandena 3–6 och 8–14.

Ställningstagande

Det är angeläget att utveckla nya modeller för patentregler där folkhälsan i fattiga länder står i fokus. Dagens patentregler driver upp läkemedelspriserna och bidrar till ökad monopolisering för vissa mediciner. Läkemedelsbolagen som utarbetar och framställer bromsmediciner mot hiv/aids måste avkrävas ett ökat ansvarstagande.

Det svenska biståndet bör kunna fokuseras ytterligare på att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sexualupplysning, tillgång till preventivmedel och minskad smittspridning bör ges förstärkt uppmärksamhet i svenska biståndsinsatser.

9. SRHR-frågor, tillgång till läkemedel, åtgärder mot hiv/aids, punkt 6 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U229 yrkande 1 och avslår motionerna 2006/07:U214 yrkande 2, 2006/07:U281 yrkandena 1–6 och 8–14 samt 2006/07:So374 yrkande 9.

Ställningstagande

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) avser bl.a. sexualupplysning och reproduktion, skydd mot hiv/aids och könssjukdomar samt tillgång till preventivmedel och är en viktig del i de svenska biståndsinsatserna. Det är angeläget med ett fortsatt multilateralt stöd till organisationer som FN:s befolkningsfond (UNFPA) och Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF).

10. Övriga frågor, punkt 7 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U258 yrkande 12 och avslår motion 2006/07:U286 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

FN spelar en viktig roll när det gäller nedrustning och såväl i fråga om kärnvapen och tunga vapen som i fråga om s.k. lätta vapen. Det är angeläget med ett ökat tekniskt och ekonomiskt stöd till FN för avlägsnande av minor i krigshärjade områden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2005/06:204 Sveriges politik för global utveckling.

Följdmotioner

2005/06:U12 av Joe Frans (s):

Riksdagen begär att regeringen inom kort presenterar en proposition för riksdagen som tydligt präglas av grundläggande etiska ramar för vapenexport.

2005/06:U13 av Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera i internationella sammanhang för att säkerställa att fattiga länder har tillräckligt politiskt handlingsutrymme för att på demokratiskt vis kunna ta fram sin egen utvecklingsstrategi, baserad på lokala och nationella förutsättningar samt att en enskild utredning ägnas åt frågan om en ekonomisk och social remittering inom ramen för Sveriges politik för migration och utveckling.

2005/06:U14 av Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige tydligt ska stödja Norges linje i fråga om illegitima skulder.

2005/06:U15 av Anne Ludvigsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnoorganisationers viktiga roll i våldsförebyggande och fredsfrämjande arbete.

2006/07:U1 av Bodil Ceballos och Karla López (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om målen inom huvuddragen inom PGU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om målkonflikter och PGU:s överordning.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:U349 av Göran Högglund m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje politikområde måste bära sina egna kostnader.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:U214 av Barbro Westerholm (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till utvecklingsländerna när det gäller tillgång till livsnödvändiga läkemedel, vacciner och diagnostika.

2006/07:U225 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ska finnas ett könsperspektiv i samtliga strategier och förslag som läggs fram i kampen mot världsfattigdomen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska globala utvecklingspolitiken måste utveckla ett tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv.

2006/07:U229 av Gunvor G Ericson och Bodil Ceballos (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fortsatt multilateralt stöd till organisationer som UNFPA och IPPF.

2006/07:U253 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i sitt internationella samarbete ska arbeta för ökat stöd till mikrolånskrediter och andra former av krediter till kvinnor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i sitt internationella samarbete ska arbeta för ökat stöd till kvinnors lagliga rättigheter att äga mark, kapital och identitetshandlingar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att i kommande resultatskrivelser om såväl Sveriges politik för global utveckling som krigsmaterielexporten redovisa en bedömning av samstämmigheten mellan satsningar på krigsmaterielexport och fattigdomsbekämpning.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nyttan av mikrolånskrediter för investeringar i lokala jordbruksprogram och landsbygdsutveckling.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i sitt internationella samarbete ska verka för ökat stöd till skolmatsprogram med lokalt producerade livsmedel.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av stabila och rättvisa frihandelsregler för att uppnå effektiv fattigdomsbekämpning och utrotande av hunger.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa en avgift på valutatransaktioner.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förutsättningslöst utreda olika övriga alternativa finansieringsmöjligheter för att finansiera millennieutvecklingsmålen.

2006/07:U258 av Lars Ohly m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska krigsmaterielexportpolitiken bör bringas i överensstämmelse med vad som i övrigt gäller för samstämmigheten på andra politikområden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska krigsmaterielexportpolitiken även får en plats i regeringens kommande skrivelser om den globala utvecklingspolitiken.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att FN:s resurser när det gäller avlägsnande av minor i krigshärjade områden får ett utökat tekniskt och ekonomiskt stöd.

2006/07:U262 av Josefin Brink m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges bistånd ska integrera ett tydligt köns-
maktsperspektiv på fattigdomsbekämpning och lägga fokus på att förhindra rekrytering för sexuell exploatering.

2006/07:U280 av Rosita Runegrund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska verka för reformer inom EU och Världshandelsorganisationen, WTO, för att öka möjligheterna för fattiga länder att påverka handelsavtalen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska verka för förändringar av både multi- och bilaterala handelsavtal så att de otvetydigt främjar en rättvis och hållbar utveckling.

2006/07:U281 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla nya modeller för patentregler som har folkhälsan för fattiga länder i fokus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kräva ökat ansvarstagande av läkemedelsbolagen som utarbetar och framställer bromsmediciner mot hiv/aids.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i ökad utsträckning bör fokusera biståndsarbetet på att bygga upp fungerade hälso- och sjukvårdssystem och infrastruktur för svårt hivdrabbade länder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra kopplingen mellan fattigdom och hivspridning i utvecklingsarbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en förutsättning för att bekämpa hiv/aids är att kvinnans status höjs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera som pådrivare och opinionsbildare i bilaterala dialoger med länder som är svårt utsatta för hiv/aids-spridningen, för att föra upp hiv/aids-frågan på högsta politiska nivå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om användande av befintliga nätverk och infrastruktur som byggts av kyrkor och andra organisationer samt bättre samarbete mellan olika aktörer för att effektivisera kampen mot hiv/aids.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidareutveckla stödjande åtgärdsprogram för föräldralösa barn till följd av hiv/aids-spridningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att diskrimineringen av homosexuella upphör.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en bred strategi inkluderande både kondomer och förändrat sexualbeteende för att hejda smittspridningen.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad forskning för att undersöka aidsepidemins effekt på utvecklingen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sexualundervisning i skolan och att involvera ungas organisationer i arbetet mot hiv/aids.

2006/07:U286 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i relationerna med den palestinska myndigheten ska krävas att myndigheten som ett villkor för bistånd aktivt ska verka emot korruption, för mänskliga rättigheter och ta avstånd från antisemitism.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete emot korruption och antisemitism samt för mänskliga rättigheter som del i en ny landstrategi för den palestinska myndigheten.

2006/07:So374 av Elina Linna m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sexualupplysning, tillgång till preventivmedel och minskad smittspridning bör ges förstärkt uppmärksamhet i det svenska biståndsarbetet.

2006/07:N201 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU och WTO bör driva krav på att handelsavtal måste utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter.

2006/07:N293 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör verka för att EPA utformas så att utvecklingsländerna själva får bestämma när de är redo att öppna sina marknader.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU, i enlighet med de afrikanska ländernas önskemål, bör verka för att lyfta investerings-, konkurrens- och upphandlingsreglerna ur EPA-förhandlingarna.